

**САБЛУК В. В.,
магістрант**

*Дипломатична
академія України
при МЗС України*

**ЄВРОПЕЙСЬКИЙ
ПОБРАТИМСЬКИЙ
РУХ:
ПЕРСПЕКТИВА ДЛЯ
УКРАЇНСЬКО-
ІТАЛІЙСЬКИХ
ВІДНОСИН**

Закономірністю розвитку стосунків між Україною та Італією на сучасному етапі є поширення їх на нові напрямки взаємодії. Одним із таких напрямків між Україною та Італією може стати встановлення і розвиток контактів у сфері побратимських зв'язків між містами двох країн.

Ведучи мову про перспективи такої співпраці, на нашу думку, варто розглядати її у світлі європейського контексту, де італійський досвід має свої традиції. При цьому явище "побратимства" трактується як асоціативні стосунки між групами людей, підприємств, організацій, які мають спільні цілі.

Сьогодні у Європі нараховується понад 13000 поріднених міст. Історія європейського побратимського руху бере свій початок у першій половині ХХ століття, коли у 1939 році на півночі Європи офіційно "поріднилися" два невеликих містечка Данії і Швеції, а згодом почали розвиватися подібні стосунки між фінськими та шведськими містами. Варто зауважити, що

і сьогодні лідерство по встановленню побратимських стосунків у Європі утримують північні країни (Данія, Естонія, Фінляндія, Ірландія, Швеція), де близько 75% міст підтримують побратимські зв'язки з містами інших країн Європи¹.

Нині можемо констатувати, що побратимський рух у Європі – добре організований; він об'єднаний в єдину європейську організацію – Раду міст і регіонів Європи (РМРЕ), до складу якої входять більш як 100 тисяч різноманітних суб'єктів (організацій, комун, регіонів) з 26 країн Західної, Центральної і Східної Європи та Ізраїлю. Організація, як правило, має свої регіональні відділення у різних країнах Європи. З 1991 року РМРЕ є європейським відділенням Міжнародного Союзу Місцевих Органів влади².

Серед основних завдань Ради міст і регіонів Європи, окрім діяльності по заохоченню до створення побратимських зв'язків у Європі, координації регіональних та побратимських ініціатив з метою створення єдиного європейського політичного суб'єкту на основі федералізму, одне з центральних місць займає діяльність, спрямована на забезпечення виділення європейськими інституціями фінансових коштів на підтримку побратимського руху в Європі.

За активної діяльності РМРЕ та за підтримки Європарламенту при Європейській Комісії в Брюсселі було створено програму надання фінансової підтримки побратимському рухові, яка покликана сприяти розвитку побратимських ініціатив між містами країн-членів Євросоюзу, а також між містами країн ЄС і країн Центральної і Східної Європи.

Італія традиційно активно розвивала побратимські стосунки з містами інших країн Європи та світу. Перші побратимські зв'язки італійських міст були започатковані у п'ятидесяті роки. Сьогодні Італія посідає одне з перших місць серед країн Європейського Союзу за обсягами побратимських зв'язків як з містами країн ЄС, так і з містами решти країн Європи. Сьогодні більш як 500 малих та великих міст Італії мають побратимські зв'язки з європейськими містами, що складає близько 25% від загальної кількості міст Італії, населення котрих перевищує 5 тисяч жителів³.

Активність італійців у розвитку побратимських зв'язків зумовлена низкою об'єктивних факторів, пов'язаних, в першу чергу, з глобалізацією цього явища у Європі, високим рівнем організації побратимського руху, а також можливостей доступу до фондів фінансування європейськими інституціями, що створює реальні умови і можливості для успішної реалізації різноманітних проектів у рамках такого партнерства.

Італійська держава опікується і всіляко підтримує ідею розвитку побратимського руху в країні, оскільки розглядає це явище як досить ефек-

тивний засіб здійснення власної політики як у зовнішньополітичній, так і в економічній, культурній та гуманітарній сферах. Розширення географічної зони побратимських ініціатив італійців є адекватним відтворенням прагнення Італії поширити свій вплив на різні регіони Європи. Це зокрема стосується і України. Свідченням підвищеної зацікавленості Італії у справі розвитку побратимських контактів стала VII Міжнародна Конференція міст-побратимів Середземномор'я, яка проходила у травні 1999 року на Сицилії, і у роботі якої взяли участь представники 27 країн регіону. На конференцію був запрошений також Посол України в Італії на той час Володимир Євтух.

Розвиток побратимських зв'язків з країнами Центральної та Східної Європи, активізація якого стала помітною останнім часом, відбувається у повній відповідності з новим вектором зовнішньої та економічної політики Італії, так званої італійської "східної політики". Розвиток прямих зв'язків на рівні регіонів сприяє суттєвому прискоренню взаємного поширення як економічних, так і культурних контактів між відповідними країнами. Такий процес знаходить підтримку і з зустрічного напрямку, про що свідчить стрімка еволюція побратимського руху, яка відбувається сьогодні в країнах Центрально-Східної Європи і Балтики.

Щодо України, то ще з часів Радянського Союзу між Україною та Італією було підписано кілька угод про встановлення побратимських зв'язків: Київ – Флоренція, Одеса – Генуя, Ялта – Поццуолі (область Компанія), Донецьк – Таранто, Харків – Болонья. За даними італійського відділення Ради міст і регіонів Європи, станом на сьогодні домовленості існують лише на папері і жодна з них не набула необхідного розвитку.

Останнім часом спостерігається тенденція, яка вселяє надію на нові імпульси у побратимському русі між Італією та Україною. Йдеться про побратимські зв'язки, які встановлені останнім часом, зокрема, між містами Севастополем і Феррарою (угода підписана у 1998 році), невеликими містами у різних регіонах Італії та України. Як приклад – побратимські стосунки між містом Белла (область Базіліката) і містом Народичі (Житомирська область). В останньому випадку налагоджено обмін делегаціями, проводяться спільні семінари, діти з враженої радіацією зони мають можливість щороку відпочивати в області Базіліката.

Пошук партнерів для побратимських зв'язків на рівні середніх і малих міст триває, і є надія, що він буде успішним. Тут варто виявляти більше ініціативи українській стороні. Італія, в свою чергу, може запропонувати велику кількість малих і середніх міст для встановлення побратимських зв'язків. Контакти з італійською стороною показують, що, голо-

вним чином, на рівні малих і середніх міст існує велика зацікавленість у встановленні прямих стосунків з українськими містами-партнерами або навіть регіонами. Готові до співпраці і великі міста, однак там більша конкуренція на загальноєвропейському терені. Сучасна структура адміністративно-територіального устрою Італії, яка базується на демократичних засадах у відповідності з сучасними європейськими вимогами, забезпечує необхідні умови для розвитку побратимських зв'язків і встановлення прямих стосунків на рівні міст і регіонів з різними країнами. Тут важливу роль відіграє фактор існування незалежних місцевих (муніципальних, провінційних або обласних) бюджетних фондів.

Суттєвим, на нашу думку, є той фактор, що у будь-якому випадку, встановлення і розвиток побратимського співробітництва стане обопільно вигідним для двох сторін, як для італійців, так і для українців. Основою італійської економіки сьогодні є діяльність малих та середніх підприємств, які поодинокі або, об'єднуючись у різноманітні організації підприємств, знаходяться у пошуках нових і, головне, надійних партнерів в Україні і, зрозуміло, зацікавлені у встановленні прямих контактів з майбутнім партнером. Італійська сторона, так само як і українська, через побратимські зв'язки отримує додаткові можливості у налагодженні горизонтальних зв'язків у торговельній та економічній сферах (Італія є одним з основних імпортерів первинної сировини з України у Європі і експортує, як правило, технології або готову продукцію в галузі легкої, взуттєвої, харчової, машинобудівної промисловості). Таким чином, по-перше, обидві сторони отримують однакові можливості для вирішення тим чи іншим чином власних економічних потреб. По-друге, співробітництво через побратимські зв'язки відкриває прямі шляхи для популяризації національних культур, традицій, розвитку співпраці в галузі освіти.

Звичайно, існують певні критерії і вимоги, що стосується започаткування і встановлення побратимських контактів. Скажімо, кандидатура для майбутнього побратимського співробітництва повинна добиратися з урахуванням власних місцевих особливостей, наприклад, що стосується кількості населення, інфраструктури, наявності промислових виробництв чи зон відпочинку, навчальних закладів, географічного положення (гірські райони, промисловий центр, курортне місто, провінційний або регіональний центр і т.д.) з метою створення умов для зближення людей, які мають більш-менш однакові зацікавленості, цілі або проблеми. У такому разі побратимські контакти мають перспективу довгого і плідного існування, про що засвідчує історія європейського побратимського руху.

В сучасних умовах непростой економічної ситуації в нашій країні контакти такого роду, безсумнівно, відкрили б можливість для нала-

годження прямих горизонтальних стосунків між зацікавленими українськими та італійськими партнерами, сприяючи полегшенню пошуків надійних партнерів та встановленню відповідних контактів у різних галузях суспільного життя.

Україна, оскільки вона не є членом, кандидатом або асоційованим членом Євросоюзу, на даний час не входить до складу країн, які мають можливість отримувати фінансування від Європейської Комісії в рамках програми побратимського співробітництва. Водночас, як відомо, участь нашої країни у програмі ЄС Tacis передбачає можливість отримання на даному етапі фінансування згідно з програмою Tacis Twinning City (Tacis Міста-побратими), яка передбачає надання підтримки спільним партнерським проектам між містами України і країн ЄС у сферах громадського управління, екології, громадського транспорту, енергетики, соціальної політики, економічного розвитку, підтримки підприємницької діяльності, навчання тощо⁴.

Альтернативним джерелом фінансування спільних проектів, котрі можуть пропонувати українські та італійські місцеві недержавні організації, підприємства, навчальні і культурні заклади на території Італії або України в рамках побратимського співробітництва, мають стати місцеві бюджетні кошти італійського партнера (міста-побратима). Реальні можливості існують і для фінансування з італійських місцевих бюджетів односторонніх українських або італійських ініціатив, скажімо, проведення виставок, презентаційних програм, виступів фольклорних колективів, інших культурних заходів. Іншими словами, партнерство в рамках побратимських зв'язків між відповідними містами, так само, як і встановлення прямих партнерських контактів між конкретними українськими та італійськими організаціями і підприємствами відкриває реальні можливості для залучення бюджетних ресурсів на рівні міст і регіонів Італії у справі реалізації як спільних, так і односторонніх проектів. Такий шлях на сьогодні видається найбільш привабливим і ефективним, оскільки централізовані державні проекти за участю міністерств та відомств з різних причин як з однієї, так і з іншої сторони, як правило, не є оперативними, більше того, не завжди відповідають вимогам сьогодення.

Це, в свою чергу, змогло б зробити свій внесок у справу залучення італійських інвестицій в українську економіку (станом на кінець 1999 року італійські інвестиції в Україну склали лише 60 млн дол. США). Відомо, що активну діяльність на зовнішніх ринках і, зокрема в Італії, вдається з різних причин проводити невеликій частині українських підприємств і фірм, беручи до уваги загальну кількість бажаних, тому, за нашим переконанням, розвиток прямих контактів між діловими партнерами, які могли б виникнути в рамках побра-

тимського співробітництва, сприяв би, окрім іншого, і більшій інтернаціоналізації українських підприємств.

Діяльність в рамках побратимського партнерства збуджуватиме інтерес обох сторін до деяких аспектів внутрішнього соціально-культурного та економічного життя, ролі України у сучасних міжнародних відносинах, законодавчої бази, політичного устрою та геополітичної ситуації нашої держави, сприятиме збільшенню обсягів інформації про Україну. Відповідно, італійські партнери виступатимуть джерелом поширення набутого досвіду та отриманої інформації в колі свого спілкування та поза його межами. Така інформація, базуючись на основі особистого досвіду або вражень (можливо, і негативних), може мати більший вплив на її реципієнтів, ніж, скажімо, суха хроніка чергової офіційної зустрічі. У цьому контексті варто зазначити, що увага італійців, а відповідно і ЗМІ, концентрується переважно на проблемах внутрішнього життя, чи то безпосередньої взаємодії Італії з навколишнім світом, в якій заангажовані конкретні італійські інтереси.

Присутність України на місцевому або регіональному рівнях Італії має стати тим логічним продовженням зовнішньополітичного курсу нашої держави, що, безсумнівно, сприятиме більшій популяризації нашої країни, розбудові і зміцненню торгівельно-економічних стосунків, поширенню знань про Україну в Італії зокрема і у Європі в цілому. Розвиток побратимських зв'язків в сучасних умовах слід розглядати як одну з складових на шляху до інтеграції нашої країни в європейські структури.

Закріплення і розвиток такої позитивної тенденції в українсько-італійських двосторонніх відносинах залежатиме від декількох суб'єктивних і об'єктивних чинників, пов'язаних головним чином з поліпшенням соціально-економічної ситуації в Україні, послідовності у проведенні зовнішньополітичного курсу та внутрішньоекономічних реформ.

ПОСИЛАННЯ

- ¹ Rapporto sull'Europa. Roma. Il Mulino, 2000.
- ² Bollettino di Consiglio Municipale e Regionale d'Europa. – Roma. 1999.
- ³ Там само.
- ⁴ Documenti della VII Conferenza Internazionale delle citta' gemellate di Mediterraneo. Ragusa., 1999.

Надійшла до редакції 17.01.2002